

Whiti ko Ui-te-rangiora ki te moana huka, i kite ai ia i nga mea whakamiharo o tera moana.

No te tau 1350 i heke mai ai nga waka ki Aotearoa, i rere i te wa e tika ana nga hau. Kahore pea i tae ki te rua wiki i rere mai ai i Rarotonga ka u, 1000 maero ano te tawhiti. Kua tae mai he Maori i mua atu a kua hoki ano ki Hawaiki, ara a Tu-moana a Paoa, a Kupe a Ngahue me etahi atu. Ko te Maori tuatahi nana nei i kite Aotearoa, he tangata tino toa, kahore hoki i ia i mohio he whenua ano kei tenei pito o te moana, na Maui ranei i whakaatu ki a ia na te tangata nana i hi Aotearoa e ai te korero paki. Me i kore ia i tupono ki Aotearoa tera pea e tahuti tonu atu ki te pito o te ao. Ko te whakaaro ko Kupe te tangata nana i matua kite Aotearoa. E ki ana hoki te pakeha ko nga waka i heke mai ai o taua tipuna he waka-amo engari ia ki ta te Maori ki na te taniwha i mau mai o taua tipuna.

I te tau 1910 ko te nui o nga iwi Maori katoa 181,223, ki te whakaaro a Kapene Kuki i nga ra i a ia ko te nui o nga iwi Maori 1,290,000.

Ko te hiahia, ko te wawata, o nga pakeha kai-apuapu ko te muru i o taua toenga whenua—te whenua i rerengia mai nei i rapua nei e o taua tipuna i te nuku o te whenua. Ko te hiahia o te pakeha mona anake te ao, na reira a Wi Pere i ki ai, "Apopo pea ka tae te Maori ki te rangi kei reira ano te pakeha e muru ana i nga wahi i te Maori o te rangi."

He Tono ki nga Mema o te Paremata.

Kei te whakaarohia kia tukua he tono ki nga Mema o te Whare o Raro kia haeremai ki te Tai-rawhiti nei, kia kite ai ratou i te ahua katoa o tenei wahanga o to tatou motu, kia kite ai hoki ratou i te tika o nga tono e hoatu nei kia ratou i roto i te Whare kia whakapuaretia nga huarahi me nga rerewe o te Tai-rawhiti. He whakaaro pai rawa atu tenei, inahoki i tera haere nui ano a nga mema i roto i nga rohe katoa o te Tai-tokerau tino nui nga painga i puta mai i muri. Ko te ahua o te tono kia haere mai ratou a te marama o Pepuere e tu mai nei ki nga takiwa o Te Wairoa, tae mai ki Turanga nei, tutuki atu ki a Ngatiporou. Timata mai i nga rohe katoa o te Tai-tokerau tino nui nga painga i puta mai i muri. Ko te ahua o te tono kia haere mai ratou a te marama o Pepuere e tu mai nei ki nga takiwa o Te Wairoa, tae mai ki Turanga nei, tutuki atu ki a Ngatiporou. Timata mai i nga rohe katoa o te Tai-tokerau tino nui nga painga i puta mai i muri. Ko te ahua o te tono kia haere mai ratou a te marama o Pepuere e tu mai nei ki nga takiwa o Te Wairoa, tae mai ki Turanga nei, ka poka ki Rotorua ma Motu atu me Opotiki. Kua whakaatu a Apirana Ngata i roto i te Whare e £200 te moni a nga Maori o te Tairawhiti mo runga i nga raruraru o taua haere. Kua tae mai ano hoki te waea a te mema pakeha mo Turanga nei (Mr. W. D. Lysnar) ki te Ropu Rerewe o te Tai-rawhiti kia whakaarohia atu taua take.